

Libris.RO

Respect pentru oameni și cărți

Despina
Skeletti-Budișteanu

EXILAT ÎN LIBERTATE

E I K O N

București, 2018

Cuprins

PREFAȚĂ.....	7
INTRODUCERE	9
CAPITOLUL 1	
Plecarea la București	15
CAPITOLUL 2	
Mănăstirea Căldărușani	21
CAPITOLUL 3	
Lansarea din octombrie, 2017, la <i>Jockey-Club</i>	28
ADDENDA	37
CAPITOLUL 4	
Întoarcerea de la lansare.....	43
CAPITOLUL 5	
La Frejus	54
CAPITOLUL 6	
Brusc încep să scriu	57
CAPITOLUL 7	
Copilăria	65
CAPITOLUL 8	
Vremurile de atunci.....	83

CAPITOLUL 9	
Liceul Petru Groza	93
CAPITOLUL 10	
În vacanță.....	103
CAPITOLUL 11	
Plecarea mamei în Italia	109
CAPITOLUL 12	
Plecarea lui Vlad în Germania	115
CAPITOLUL 13	
Rămași singuri	121
CAPITOLUL 14	
Plecarea definitivă	127
CAPITOLUL 15	
Germania	128
CAPITOLUL 16	
Primii pași în FRANKFURT	134
CAPITOLUL 17	
Telefon de la București.....	142
CAPITOLUL 18	
Revedere.....	144
CAPITOLUL 19	
Trecutul și prezentul.....	149

Respect pentru oameni și cărți

CAPTOLUL 20

BIG BANG..... 156

CAPITOLUL 21

Scriu din nou..... 159

CAPITOLUL 22

Perfecționarea în limba germană 163

CAPITOLUL 23

Mătușile de la PARIS 168

CAPITOLUL 24

Examene și studii..... 174

CAPITOLUL 25

Lufthansa și Niederroden..... 180

CAPITOLUL 26

Niederroden 183

CAPITOLUL 27

Allendorf..... 186

CAPITOLUL 28

Amintiri de bunică..... 192

CAPITOLUL 29

Epilog..... 201

CAPITOLUL 1

Plecarea la București

Se întâmplă și unui scriitor mare, când dorește să pună pe hârtie gânduri noi pentru a da naștere unei teme noi, să nu fie lăsat să-și poată da frâu liber ideilor decât atunci când a considerat că a încetat să se debaraseze de unele simțăminte din ultimul timp, care continuă să-l preocupe. Așa și eu, cu toate că nu mă consider un scriitor mare, fiind încă sub influența succesului avut la lansarea ultimei mele cărți *Sertarele cu secrete*, care a avut loc la *Jockey-Club* București, la 12 octombrie 2017, doresc să încerc să mai împlinesc pentru cititorii mei mari și mai mici unele amintiri frumoase de la această lansare. Și aceasta o voi face cu răbdare. Dacă pronia cerească mă va ajuta. Voi încerca să mai trag din memoria mea „granitică”, pe care, ca mamă și bunică, o văd ca pe un imens ghem de fire adunate în lungii ani ai vieții mele, să mai trag exact firul necesar pentru a țese și îmbina în continuare unele figuri ale trăirilor mele din timpul acestui succes unic pentru mine până acum. A fost și ăsta de fapt un început. Răsfoind, acolo la lansare, *Sertarele cu secrete...* cititorii mei au mai putut cunoaște unele aspecte din existența familiei mele, pe care nu am dorit să le mai repet în scris.

Pentru a da viață și culoare scrisului meu, voi începe cu senzațiile și sentimentele, care m-au încercat de când am primit invitația de la Filip-Lucian Iorga, coordonatorul

colecției „Istorie cu blazon” în care va apare și noua mea carte *Sertarele cu secrete*. Din istoria familiilor boierești Budișteanu și Skeletti, la lansarea ei. Totul mi se părea neverosimil. Invitația nu era pentru mine. Era o greșeală. Eu nu puteam, din nici un punct de vedere, să mă deplasez la București. Tot ce a fost cu noi, începând din 1944, tot ce am trăit, am simțit și s-a întâmplat de atunci, se opunea absolut, în gândirea mea la această deplasare. În plus, intervenea vârsta înaintată și sănătatea prea încercată pentru a putea rezista.

Când fiul meu, Bogdan mi-a explicat că mă va însoți și va organiza el cele mai mici detalii ca să pot face față, tot nu mi-a venit să cred că era adevărat. De fapt, el a fost cel ce m-a convins că e bine să fac această deplasare. Cel care a organizat-o perfect și cel care a perseverat, când vedea că tot mai am vreun argument contra. În cele din urmă, am realizat că pentru noi doi și copiii lui, acest imens efort trebuia să fie făcut. De altfel, a avut dreptate și am fost profund impresionată în tot timpul șederii mele acolo, de cât de perfect a prevăzut totul și cu câtă grijă și atenție s-a ocupat în toate privințele de mine. În perioada aceea, într-adevăr având el grijă ca totul să se desfășoare în ordine, eu nu am făcut nimic și m-am putut concentra, poate și din cauza emoțiilor cu totul deosebite ale acelor momente, numai asupra egocentrismului meu.

Așa am ajuns să mă aflu așezată confortabil în avionul *Lufthansa*, clasa I, împreună cu oamenii de afaceri. Nu îndrăzneau nici să întorc capul ca să-i privesc. Afară, din păcate, am văzut până aproape de București că tot ce se afla sub ochii mei era acoperit de un văl de norișori albi. Lipită cu nasul de hublou, speram că totuși voi zări măcar și ceva frumos. Deodată, spre sfârșit, vălul s-a subțiat și a apărut, ca de sub o puternică suflare, pământul României, fosta noastră țară. Sub ochii mei numai pământ și pământ. Era mult. Negru, negru. Firul din ghemul meu a început imediat să

țasă o amintire din copilărie, de pe atunci când cei care aveau pământ, sau chiar și cei ce nu aveau, spuneau mereu că pământul țării noastre este un pământ bun, binecuvântat de Dumnezeu. Aud parcă și acum: „Multe alte țări ar dori să aibă așa pământ”. Atunci, începeau imediat moșii mei, dacă erau din Moldova, sau unchiu de prin alte părți ale țării, să-și dea cu părerea asupra calității acestui pământ și a faptului că obligatoriu trebuie să fie bine lucrat. Apoi cât trebuie să se odihnească, etc. căci numai așa dă roadele așteptate. Bărgănul, pe vremea copilăriei mele, era denumit Grănarul României. Și era mult vestit în lume pe vremea de atunci când România mare era apreciată peste tot pentru aurul ei, lanurile de grâu și porumb. Tot atât de cunoscut era și aurul ei negru, petrolul. Acum, din avion, se vedea foarte rar câte un petec rămas puternic verde cu toate că eram în primele zile ale lui octombrie. Mai întrezăream printre pufuleții de norișori răzleți pe ici pe colo și câte o casuță. Scorpionul din mine s-a răzvrătit imediat, căci avea încă în fața ochilor imaginile dinainte cu câteva minute, care îmi apăruseră din același avion chiar printre norișori, zburând peste pământul german, cu multe sate și orașele frumos construite, îmbinate între ele de drumuri. Toate păreau jucării legate unele de altele cu lanțuri subțiri, ca bijuteriile. M-am văzut silită să-l îmbinez pe scorpion.

Ajungem la aterizare. În aeroport, înghesuală, lume multă, zgomotoasă. Agitație mai mare decât la Frankfurt, unde totul se desfășurase organizat și așa cum trebuie... Mă aflam așezată tot într-un scaun rulant ca dincolo, împins de un tânăr. Plin de intenții bune, își puna la dispoziția fiului meu tot ce știa cu privire la mersul treburilor atunci în acel aeroport. Mi s-a părut că s-au înțeles bine, cu toate că eram sigură că Bogdan știe mult mai multe decât el. Eu, de acolo, de pe scaunul meu, nu puteam participa la nimic și încercam

să fiu un „profitor” cât mai docil al eforturilor lor. În fine, am ajuns într-un hol de așteptare. Am rămas un moment cu bagajele în brațe și pe lângă mine, neînțelegând bine ce se petrece.

L-am revăzut pe Bogdan revenind mai de departe cu Delia Budeanu și cu Filip-Lucian Iorga. Amândoi erau pentru mine prieteni virtuali, cum se numesc cei ce se cunosc numai din fotografiile de pe Facebook. Totuși, i-am recunoscut cu mare plăcere imediat. Frumoasa Delia Budeanu, care de la prima mea carte mi-a comunicat admirația ei pentru scrisul meu. Atunci mi-a trimis și cartea ei, LIVE, apărută tot la *Vremea* ca a mea. Punct comun pe care am putut să îmi sprijin atracția pe care am simțit-o pentru ea. Alături de ea, venea în întâmpinarea noastră și Filip-Lucian Iorga, care în ochii mei era personajul care a jucat rolul principal în apariția cărții, fiind și redactorul ei și cel ce a susținut împreună cu Bogdan venirea mea la lansare. A naibii, cum au aranjat toți împreună să îmi facă această surpriză. Se îndreptau către colțul unde așteptam eu acoperită de bagaje. Am încercat să-i cuprind pe toți în brațe. Era totuși cam mult cu bagajele care mă acopereau aproape complet, așa că nu am reușit decât să casc ochii și gura. Scuturându-mă de toate greutatele vieții care mă „copleșeau” în acel moment, am reușit să îi iau totuși pe rând și ne-am îmbrățișat ca și când ne-am fi cunoscut de toată viața. Bogdan se amuza, parcă totuși puțin emoționat și el că și-a scos mama în lume.

Realitatea mă readucea acolo unde eram cu toții atunci, la Aeroportul Otopeni de la București. Mare bucurie pentru aceste momente nevirtuale. Însă cred că eram, de fapt, toți mulțumiți.

Ajunși în Mercedesul alb al Deliei Budeanu, au început să se scurgă primele clipe după 45 de ani de la plecarea mea

definitivă din București, clipe pe care le așteptam de mult... Era revederea și reîntâlnirea cu orașul în care m-am născut și care, pe vremea copilăriei și a primei și fragedei mele tinereți, am crezut că este leagănul lumii.

Ne aflam pe o șerpuire de bulevarde puternic luminate. Nu recunoșteam nimc. Una, două întrebări „Ce e acolo, sau dincolo?”. Am tăcut uluită. La un moment dat, am auzit: „Aici, pe dreapta, e Lacul”. Care lac? Mă întrebam și mi-era rușine să șoptesc ceva. Pe acolo nu era lac în amintirea mea, decât Herăstrăul, mult iubitul meu Herăstrău, atât de poetic și cu o culoare locală cu totul specială. Pe malurile lui mi-am suspinat nu odată oftaturile de iubire. Poezia tinereții mele. Nu vedeam nimic din ceea ce cunoscusem. Parcă eram pe un pod. La o cotitură, un cot de apă strălucind sub noi mi-a luat mintea și ochii, de pe un drum cu zeci de mașini, circulând în toate sensurile. Și slavă Domnului, că eram obișnuită cu circulația marilor metropole europene, unde de atâția mulți ani, ședeam personal la volanul mașinii mele.

Din acel moment am renunțat să mai „recunosc” ceva și m-am lăsat condusă și legănată de toate senzațiile noi pe care le simțeam atunci în noul București, plin de căi largi și piețe mari. Iar la Arcul meu de Triumf am fost obligați să ne înscriem în circulație exact ca la Paris. Nu se putea altfel ca să o luăm la stânga. În aer era parcă un iz foarte plăcut de ceva cunoscut. Atmosfera mea. Cea în care mă născusem și în care crescusem și trăisem până la plecarea dureroasă pentru totdeauna. Atmosfera românească a Bucureștiului meu pe care am regăsit-o imediat. Cea mai mare parte cred, gândind acum, sălășluia profund în sufletul meu. Undeva am zărit Șoseaua Kisselef. Apoi mi s-a spus:

— Suntem pe Jianu.

Înainte recunoscusem Casa Scânteii și brusc mi-am amintit de diminețile la ora 7, când obligatoriu trebuia să

fim toți cei de la Administrație în sala de mese unde se citea *Scânteia*. Lucram de puțin timp (eram prin 1956) la *Institutul de Geriatrie* și dimineața, înainte de a pleca de acasă mulțumeam lui Dumnezeu că după aproape 10 ani în care nu reușisem să găsesc niciun loc de muncă, cu toate că aveam o diplomă de steno-dactilografă și cunoșteam mai multe limbi străine, pentru care cei de la Securitate mă tot întrebau: „le cunoașteți, dar de unde le cunoașteți?”. Și mai voiam să adaug la gândul meu de atunci din Mercedesul care mă transporta acum ca de la sine înțeles pe străzile unui București pe care nu îl mai recunoșteam: „Credeți că vreun Doctor în afară de Secretarul Organizației de bază și Șeful Cadrelor venea la ora citirii *Scânteii*?” Dar nu eram întrebată de nimeni. Toate făceau parte din memoria trecutului și a mea. Toată lumea le știe pe cele prin care a trecut fiecare. Totuși nu e rău să le mai amintim câteodată. Nu prea mult.

Am lăsat amintirile de o parte și am început să mă las revrăjită de aerul prezent al fostului meu București. Nu am realizat că eram pătrunsă în toată făptura de mrejele trecutului, decât când ne-am aflat toți patru într-un restaurant, râzând, înfometați, în fața celor mai fantastice mâncăruri românești ca la mama acasă, în România.

Întinerisem cu zeci de ani. Restaurantul se afla pe Str. Episcopiei Nr.9, în aceeași clădire unde se află și Jockey-Clubul, care era gazda Editurii Corint, cea ce lansa peste câteva zile noua mea carte. Apartamentul luat cu chirie din Germania de Bogdan pentru această ocazie, se afla pe Str. Georges Clemenceau, care făcea colț cu strada Episcopiei, unde la Nr. 5, era blocul în care a locuit 30 de ani socrul meu și de unde am plecat noi acum 45 de ani pentru totdeauna din România. Despre această istorie, care mi s-a părut o coincidență fantastică voi povesti mai târziu.

CAPITOLUL 2

Mănăstirea Căldărușani

A doua zi când m-am trezit destul de devreme, am mai realizat încă ceva. Mă despărțeau de data atât de mult așteptată, când era fixată lansarea și totodată și cam temută, fiindcă nu știam cum se va petrece, încă trei zile: mâine pe 10 octombrie aniversarea tatălui meu, pe 11 a socrului meu, iar pe 12 octombrie ziua noastră de căsătorie. Ce coincidență. Cine mi-a așezat-o în cale? Toate trei, după eliberarea tatei, le-am serbat mereu împreună, considerând că puteam sărbători așa îndeplinirea tuturor dorințelor noastre, reunite. Numai în 1962, odată cu întoarcerea tatălui meu printre noi, am putut să mă căsătoresc cu Vlad Skeletti, sub binecuvântarea celor doi tați ai noștri și acest lucru a intrat în tradiția familiilor noastre.

Mi-am băgat capul sub pernă și n-am vrut să plâng. Nu venisem din Germania pentru asta. Firea mea, care se sprijinea pe acel fir de amintiri pe care îl tot trăgeam din ghemul mare, tremura așa și așa la fiecare răsuflare. M-a ajutat Bogdan din nou. M-a dus cu mașina undeva pe lângă București, pe unde mi se părea confortabil și unde nu am fost niciodată.

Am trecut printre case, pe lângă un lac. Am întrebat în șoaptă unde mergem.

— Suntem la Snagov. Mergem la Mănăstirea Căldărușani, mi-a răspuns parcă puțin emoționat și el.

Am renăscut. Am recunoscut vag Snagovul. Sufletul meu s-a bucurat nespus când am auzit că mergem la o Mănăstire. Mai ales că și vocea lui m-a făcut să tresar puțin. Nu fusesem aici, dar simțeam nevoia atunci să mă apropiu și mai mult de Dumnezeu.

Tăcuți, mașina înainta încet, parcă cu grijă ca să am timp să admir natura și înprejurimile și să mă și reculeg. Vremea era dulce și soarele blajin. Niciun fir de vânt. Un octombrie blând arunca lumina lui aurie peste copacii, care începeau să ruginească. Căsuțele pe lângă care treceam erau curate. Drumul bun și nu aglomerat. Oameni puțini. Probabil fiecare își vedea de treburile lui.

— Uite acolo, pe țărmul celălalt al lacului, se vede Mănăstirea Căldărușani. O vezi?

— Văd. Curios că am auzit de ea, dar nu am fost niciodată înăuntru.

De fapt, nu era curios. Nu aveam cum să ajungem aici, neavând în vremurile acelea ca alții, nici mașină, nici motocicletă.

Încă o cotitură și intrăm pe un drum îngust, de țară. Copaci tineri, destul de deși, pe stânga și pe dreapta lui. Mai colorați ca alții. În fund la capătul drumului intrarea boltită, joasă. Trecem pe sub boltă. Mi se pare foarte strâmtă. Și ne aflăm în curtea Mănăstirii. Bogdan oprește chiar în fața bisericii și se scuză față de un călugăr explicând că eu umblu greu, fiind handicapată. Din dreapta se apropie un altul. Îmi pare a fi preotul. Nu este mare diferență între ei și totuși. Deschid portiera mașinii și cum mă mișc greu, dau să cobor încet, întinzând mâna către el. Crede că am întins-o ca să mă ajute să cobor.

— Voiam să vă strâng mâna. Să ne ajute Dumnezeu, îi replic cu mâna mea în mâna lui aspră, dar primitoare.

Coborâsem. Era surprins. Mă întreb, oare în ziua de azi

nu mai strânge mâna nimeni cu o urare înspre Dumnezeu, nici chiar un preot?

Intru cu Bogdan. Biserica mai mare decât mi s-a părut de afară. Toți pereții, stâlpii groși și înalți ei înșiși, totul era acoperit de fresce foarte vechi. Culorile menținute bine încă superbe. Până sus de tot în cupolă, splendoare. Din păcate nu știam nimic despre istoricul acestei mănăstiri și nu am avut curajul să întreb. Cei trei călugări din interior păreau a fi în rugăciune. Un dascăl cânta neîntrerupt din dreapta altarului o cântare. Vocea lui scăzută și egală dădea momentelor o notă plină de evlavie și cucernicie. Ne-am așezat amândoi încet în strană. M-a cuprins o mare fericire. În momentele acelea am simțit aieva binecuvântarea Celui de Sus asupra rugăciunii noastre pornită desigur atunci de la amândoi către El în unison. Când am privit mai în detaliu porțile altarului mi-a venit deodată în gând un vers din nu știu ce cântec al tinereților noastre: „catapeteasmă peste veac”. M-am cutremurat. În acel moment am realizat ce cântec era și câte suferințe i-au urmat în țară. Doamne Dumnezeule, Ajută-ne. Bogdan era în fața mea cu mâinile pline de lumânări. A trebuit să mergem afară. Chiar la intrarea în biserică unde era o încăpere specială, amenajată pentru aprinderea lumânărilor, pentru vii și pentru morți. Probabil acesta era acolo obiceiul cine știe de când, pentru ca fumul lumânărilor să nu înegrească și să întunece splendoarea frescelor de pe pereții bisericii.

Am rămas amândoi în reculegere acolo, în fața bisericii, pe o bancă, într-o lumină mirifică, unică. Părea special căzută din cer pentru noi în clipele acelea de la Mănăstirea Căldărușani...

Ne-am întors pe același drum. Razele blânde ale soarelui de toamnă ne învăluiau acum altfel. Asta făcea în România feeria toamnei pe care o simțeam acolo și în copilărie. Ajunși pe marginea lacului la un restaurant care părea că plutește

pe apa lui, ne-am așezat la o masă chiar pe marginea apei. Restaurantul era probabil construit special așa, ca să atragă turiști. Simțeam că aceste detalii îmi readuceau văzduhul realității zilnice. Încă profund mișcată de momentele divine pe care tocmai le petrecusem alături de fiul meu, într-unul din lăcașele sfinte ale fostei noastre patrii, am închis ochii ca să mai rămân o picătură în timpul care îmi fusese dat să-l trăiesc atunci acolo.

Reajunși „acasă”, ne aflam într-un apartament confortabil cu două dormitoare și un salon. Era plasat chiar lângă Ateneul român. De abia intrasem, Bogdan a plecat și s-a reîntors repede cu un scaun rulant. Cum vestibulul era mic, ne uitam amândoi cum să îl așezăm mai bine. În ușă s-a ivit Filip Iorga încărcat cu cărțile care mi se cuveneau. Le aducea personal de la tipar, ca să pot gusta și mai mult, cu o zi mai devreme, realitatea apariției acestei a treia cărți scrisă de mine. Nu știam cum să-i mulțumesc pentru acest gest și emoționată peste măsură că în fine aveam în mână *SERTARELE CU SECRETE. Din isoria familiilor boierești Budișteanu și Skeletti* ne învârteam în vestibulul strâmt, încurcându-ne unul în celălalt și în scaunul rulant care încă nu-și găsisese locul. Am început deodată toți trei să râdem tare, cu cărțile în brațe, până am ajuns în cele din urmă în salon. Se vedea pe figura lui că și Filip se bucura, nu numai pentru că era coordonatorul colecției „Istorie cu blazon”, ci și pentru că făcuse personal și redactarea cărții mele. Bogdan se vedea că se bucura și el. În fine, ajunsesem toți trei după atâtea frământări și tergiverseri să ne vedem la București cu cartea în mână. Un asemenea moment poate aduce mari satisfacții.

Și pentru că eram, totuși cu toții înfometați, fiul meu ne-a invitat spontan la masă tot la restaurantul, care se afla chiar la intrarea în Jockey Club, așa că vedeam acum exact cum e și drumul pe care îl vom face mâine până acolo. Era

un fel de avanpremieră. Zis și făcut. Scaunul rulant a ajuns pe trotuarul din fața casei, eu m-am așezat în el cu groază. Mi se întâmpla prima oară așa ceva. Ei râdeau și Bogdan împingea. Înainte să intrăm la restaurant, era o poartă mare, cu un mic peron, o scară și o ușă de intrare, pe unde mi s-a arătat ca unei prințese ce mă aflam chiar în fața scării pe care trebuia mîine, ca autoare, să o parcurg ca să ajung sus. Sincer spun tuturor, eram emoționată de această mică repetiție generală. Așezați în fine la o masă, am mâncat, am băut, am povestit și am răs. Am uitat de scaunul rulant, dar nu de carte, care rămăsese singură acasă și, parcă, îmi era dor de ea. Chiar când te simți bine undeva, timpul însă tot trece. Din păcate. A venit momentul când a trebuit din nou să mă așez în scaunul rulant (obiectul cel mai important pentru mine din acea seară).

Nu-mi plăcea. Era o situație greu de depășit. Mă simțeam prost. Din păcate în săptămâna cât am stat în București din cauza lui, m-am simțit des în situații penibile. Nu am vrut să le accentuez în nici un fel. Trebuie să recunosc însă aici, pentru cei ce nu mă știu, adică pentru toată lumea de astăzi, că cu ocazia lansării acestei cărți, am avut senzațiile cele mai puternice de mulțumire și datorie împlinită pe care le-am putut avea vreodată până atunci, împletite cu stări contradictorii născute din nesiguranța provocată de starea proastă a sănătății mele zdruncinate. Poate este numai o impresie. Tot acest amalgam mi-a lăsat amprente foarte puternice.

În seara aceea ocupasem o masă, care se afla parcă ceva mai sus decât celalte. Ca prin minune o ușă de ieșire era chiar lângă noi, așa încât nu a fost o problemă să ajungem în grădina. Bucuria mea a fost de scurtă durată. Ne aflam în grădina în capul unei scări lungi, care ducea la poartă. Filip privea speriat. Eu eram îngrozită. Bogdan, cunoscându-l destul de bine, i-a spus scurt:

— Știi ce facem? Eu mă plasez la partea de jos a scaunului,